

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 343.971

Я. О. ЛІХОВИЦЬКИЙ,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри кримінального права

Жггородського національного університету

ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМУ КОРИСЛИВИХ НЕНАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТАТТЯМИ 364, 365 ТА 369-2 КК УКРАЇНИ, ВЧИНЮВАНИХ ПРАЦІВНИКАМИ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Встановлено, описано та пояснено особливості мотивації, а також етапів прийняття рішення про вчинення злочину, його реалізації, властивих для зловживання владою або службовим становищем, ненасильницьким їх перевищенням, а також зловживання впливом з боку працівників Державної кримінально-виконавчої служби України. В основі цих злочинів лежить переважно корислива мотивація, обсяг і зміст службових повноважень у сфері кримінально-виконавчих відносин, оперативного управління майном, а також фактичні можливості, що зумовлені цими повноваженнями.

Ключові слова: працівник Державної кримінально-виконавчої служби, службові повноваження, механізм, зловживання, перевищення, злочин.

Likhovitskiy, Ya.O. (2017), "Features of the mechanism of lucrative non-violent crimes under the Articles 364, 365 and 369-2 of the Criminal Code of Ukraine committed by the employees of the State Penitentiary Service of Ukraine" ["Osoblyvosti mekhanizmu koryslyvykh nenasyllytskykh zlochyniv, peredbachenykh stattiamy 364, 365 ta 369-2 KK Ukrainy, vchyniuvanykh pratsivnykamy Derzhavnoi kryminalno-vykonavchoi sluzhby Ukrainy"], *Pravo i Bezpeka*, No. 1, pp. 58–63.

Постановка проблеми. В умовах інтенсифікованих загроз національній безпеці проблеми належного функціонування органів державної влади набувають виняткової важливості. Останні, будучи об'єктами цілеспрямованого деструктивного впливу, виявляються водночас і єдиними інституційними утвореннями, здатними забезпечити стабілізацію кризової ситуації в її системному розумінні. Саме тому питання реформування публічної адміністрації наразі є одними з найбільш артикульованих на найвищому політичному рівні. Причому, незважаючи на безліч організаційно-правових аспектів цього процесу, наріжним каменем комплексних та ефективних змін лишається зниження кримінальної активності персоналу органів державної влади. Не є винятком у цьому сенсі й Державна кримінально-виконавча служба України (далі – ДКВС). Більше того: в умовах актуалізованих потреб у забезпеченні кримінологічної безпеки держави, стабілізації криміногенної обстановки на пенітенціарну систему покладаються надважливі завдання посткримінальної превенції широкого спектру дії, що є вагомим сегментом політики у сфері протидії злочинності загалом.

Водночас аналіз матеріалів судової практики засвідчує вельми високу кримінальну активність працівників ДКВС взагалі та корупційну актив-

ність зокрема. Корупційні практики в установах виконання покарань, як, власне, й у численних інших державних організаціях, є стійкими та неоднорідними. Протидія їм і запобігання їх проявам вимагає з'ясування їх специфічних причин та умов, проявів і механізму вчинення.

Стан дослідження. Проблеми протидії злочинності серед працівників правоохоронних органів, у тому числі й ДКВС, розглядалися О. М. Джужею, О. О. Дудоровим, В. О. Глушковим, М. І. Карпенком, О. Г. Кальманом, О. Г. Колбом, О. А. Мартиненком, М. І. Мельником, О. С. Новаковим, М. І. Хавронюком, О. В. Шевченком, О. Ю. Шостко, С. В. Якимовою та іншими науковцями. Визнаючи суттєвий внесок означеної плеяди кримінологів, криміналістів, фахівців у галузі кримінально-виконавчого права в розробку заявленої проблематики, варто, однак указати на практичну відсутність окремої уваги до теоретико-прикладних аспектів механізму корупційних та інших корисливих злочинів, що вчиняються працівниками ДКВС у сфері їх службової діяльності, а саме тих їх видів, ознаки складу яких передбачені ст. 364, 365 та 369-2 КК України. Останні не входять до змісту не так давно ще традиційного для вітчизняної правничої науки феномена хабарництва. Проте зважаючи на обсяг

поняття «корупційний злочин», закріплений у примітці до ст. 45 КК України, науково-дослідницька увага до них та антикорупційна практика щодо них є виправданими і такими, що потребують подальшого розвитку та вдосконалення. У своїй сукупності викладені обставини зумовлюють актуальність теми статті.

Метою нашого дослідження є встановлення, опис та пояснення особливостей механізму корисливих ненасильницьких злочинів, передбачених ст. 364, 365 та 369-2 КК України, вчинюваних працівниками ДКВС.

Виклад основного матеріалу. Корупційна злочинність серед працівників ДКВС є достатньо складним феноменом, який, з точки зору особливостей механізму індивідуальної злочинної поведінки, можливо умовно диференціювати на два блоки кримінальних практик: 1) *функціональні корупційні злочини* – ті, які до внесення відомих змін до КК України охоплювалися поняттям «хабарництво». Наразі перелік цих злочинів, суб'єктами яких є службові особи публічного права, складають ті, що передбачені ст. 368 та 369 КК України (про загальні особливості механізму вчинення цих злочинів працівниками ДКВС див. статтю автора [1]). До них доцільно долучити також і привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК України); 2) *позафункціональні корупційні та інші корисливі злочини у сфері службової діяльності* – ті, ознаки складу яких передбачені ст. 364, ч. 1, 3 ст. 365, ст. 366-1, 368-2, 369-2 КК України. З числа останніх судовою практикою в наявності тільки щодо зловживання владою або службовим становищем, ненасильницького перевищення влади або службових повноважень, зловживання впливом. Ці обставини дають підставу для об'єднання їх в умовно окрему групу – об'єкт кримінологічного дослідження та запобіжного впливу.

Що стосується зловживання владою або службовим становищем, то, як свідчать результати аналізу судової практики, переважна більшість їх випадків пов'язана зі злочинами у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів. Так, 78 % усіх виявлених фактів вчинення працівниками ДКВС зловживання владою або службовим становищем відбувається в сукупності зі злочином, передбаченим ст. 307 КК України, ще 15 % – із шахрайством, 7 % – з іншими злочинами.

Прийняття рішення про вчинення зловживання владою або службовим становищем та пов'язаного з ним злочину загальнокриміналь-

ної спрямованості відбувається, як правило, як позитивна реакція на пропозицію вчинити неправомірні дії, що надходять до працівника ДКВС з боку засуджених чи інших осіб, які діють в інтересах засуджених (або утримуваних під вартою). Отже йдеться про ситуативність формування мотивації злочинної поведінки та прийняття відповідного рішення. Завчасне планування зловживання владою або службовим становищем працівником ДКВС відбувається у випадку вчинення цього злочину в сукупності із шахрайством та іншими злочинними діями, що зумовлені характером та обсягом службових повноважень.

У переважній більшості випадків незаконне придбання наркотичного засобу здійснюється працівником ДКВС не для власного споживання, а для подальшої передачі (з метою збуту) за винагороду з боку засуджених чи інших осіб, які діють в інтересах останніх. Таким чином, характерною є співучасть із третіми особами; контакт з ними у 95 % випадків відбувається поза установами виконання покарань. При цьому в 62 % випадків йдеться не про безпосередній, а про опосередкований контакт: для передачі працівникові ДКВС наркотичних засобів чи психотропних речовин використовуються схованки (тайники). В окремих випадках схованки облаштовуються навіть на території установ виконання покарань, що може свідчити або про залученість до системи злочинної діяльності кількох працівників ДКВС, які залишаються не відомими один одному, або про слабкий контроль перебування осіб в адміністративних будівлях установ виконання покарань.

Так, наприклад, вранці 27.04.2012 до начальника відділення соціально-психологічної служби відділу з соціально-виховної та психологічної роботи Керченської виправної колонії № 126 звернувся засуджений із проханням занести на територію, що охороняється, мобільний телефон і наркотичні засоби з метою подальшого збуту. Після отримання згоди засуджений вказав на місце розташування схованки в адміністративній будівлі колонії, куди не встановлені досудовим розслідуванням особи поклали згортки з наркотичним засобом і мобільним телефоном. На виконання досягнутої домовленості в цей же день близько 14 год. 15 хв. начальник відділення соціально-психологічної служби відділу взяв зі схованки два згортки з особливо небезпечним наркотичним засобом канабіс масою 13,88 г і 3,05 г (у перерахунку на суху речовину), мобільним телефоном і здійснив перенесення цих предметів у режимний охоронюваний будинок колонії, де був затриманий [2].

У структурі наркотичних засобів, незаконний обіг яких забезпечується працівником ДКВС у поєднанні зі зловживанням владою або службовим становищем, переважає канабіс (92 % випадків), у 5 % – ацетильований та екстракційний опій, ще у 3 % – інші наркотичні засоби, психотропні речовини, зокрема синтетичні – екстазі, ЛСД (дієтиламін d-лізергінової кислоти – у вигляді перфорованого паперу різного розміру (здебільшого 5x5 мм), що має пропитку відповідним наркотичним засобом; сленгові назви – «чеки», «марки» тощо), амфетаміни, бупренорфін та ін.

У поодиноких випадках трапляються прекурсори, зокрема ангідрид оцтової кислоти та фенілацетон. Ця обставина викликає особливий науковий та практичний інтерес, оскільки свідчить про певну поширеність фактів виготовлення наркотичних засобів безпосередньо на території виправних колоній. Зокрема, ангідрид оцтової кислоти використовується для виготовлення ацетильованого опію та героїну, а фенілацетон – для виготовлення амфетаміну, метамфетаміну. Це ставить на порядок денний проблему відтворення феномену наркозлочинності (практично замкненого циклу незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів) в установах виконання покарань та необхідність активізації діяльності щодо протидії їй. Розробку цієї проблематики, вважаємо, доцільно здійснити на рівні окремого монографічного дослідження.

Між етапами незаконного придбання наркотичного засобу, психотропної речовини чи прекурсору та перенесення на охоронювану територію установи виконання покарань, передачею іншій особі (зокрема з числа засуджених), у чому, власне, і виражається діяльнісний аспект зловживання владою або службовим становищем, працівник ДКВС здійснює маскування вказаних засобів і речовин. Аналіз слідчої та судової практики дає можливість виділити такі способи маскування, до яких найбільш часто вдаються працівники ДКВС: а) поміщення наркотичного засобу, психотропної речовини чи прекурсору в пачку із цигарками (або з-під цигарок) – 75 % зафіксованих випадків; б) поміщення різного роду упаковок з такими речовинами та засобами (у переважній більшості – поліетиленових пакетів невеликого розміру) в шкарпетки шляхом прикріплення до ноги за допомогою липкої стрічки (скотча) – 10 % випадків; в) приховання у спідню білизну – 5 % випадків; г) у ручній поклажі – 5 %; р) у кишенях верхнього одягу – 4 %; д) 1 % – інші способи маскування: поміщення наркотичних за-

собів, психотропних речовин, прекурсорів до флаконів з ліками (зокрема, з-під назальних спреїв, інших аерозолів для особистих лікувальних процедур протягом дня), до взуття, продуктів харчування тощо.

Щодо ненасильницького перевищення влади або службових повноважень (ч. 1, 3 ст. 365 КК України), то в основі цих злочинів, вчинюваних працівниками ДКВС, лежить у більшості випадків (приблизно у 85 %) корисливий мотив, а також обумовленість службовим становищем. Ці обставини дають підстави, поперше, для їх віднесення до аналізованої кримінологічної групи позафункціональних службових злочинів та, по-друге, для постановки питання про визнання таких злочинів корупційними. Так само, як і при зловживанні владою або службовими повноваженнями, при їх перевищенні рішення про вчинення злочину здебільшого приймається працівником ДКВС не за власною ініціативою, а внаслідок отриманої пропозиції як з боку засуджених (утримуваних під вартою), так й інших осіб, які діють в інтересах останніх.

Змістом безпосередніх дій щодо перевищення влади або службових повноважень працівниками ДКВС є: перенесення (занесення) на охоронювану територію (зону) заборонених та/або всупереч установленому порядку предметів – мобільних телефонів, зарядних пристроїв, цигарок, грошей (87 %); самовільне, всупереч установленому порядку надання дозволів засудженим на залишення встановленого місця перебування у зв'язку з виконанням певних робіт іншим цільовим виходом за межі установ виконання покарань (13 %). В останньому випадку, як правило, не йдеться про корисливий мотив.

Так, наприклад, 08.10.2013 інспектор відділу нагляду і безпеки Бердичівського виправного центру № 108 УДПтС України в Житомирській області, здійснюючи нагляд за засудженими, які на підставі договору працювали поза межами виправного центру на контрагентському об'єкті у с. Борщів Радомишльського району Житомирської області, у вільний від роботи час, без дозволу адміністрації виправного центру, відпустив двох з них за межі охоронюваної території. У подальшому ці засуджені, скориставшись тим, що залишилися без нагляду з боку працівників Бердичівського виправного центру № 108, викликали таксі та поїхали в м. Радомишль Житомирської області, де вночі 09.10.2013 двічі вчинили відкрите викрадення чужого майна, тобто вчинили тяжкі злочини, передбачені ч. 2 ст. 186 КК України [3]. Як можна бачити, в цьому та подібному йому

випадках працівники ДКВС виявляють легко-важно-безвідповідальне ставлення до своїх обов'язків, необережно допускаючи настання суспільно небезпечних наслідків.

Натомість протилежними за значенням та наслідками є випадки зловживання впливом (ст. 369-2 КК України) з боку працівників ДКВС. За визначенням злочинна поведінка такого виду притаманна тим службовим особам, які обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих обов'язків, передбачають наявність як офіційних повноважень, так і пов'язаних з ними фактичних можливостей щодо впливу на службову діяльність підлеглих. Аналіз судової практики щодо розгляду кримінальних справ (проваджень) про зловживання впливом працівниками ДКВС дозволяє стверджувати, що в більшості своїй вони пов'язані з неправомірним (всупереч установленому порядку, за відсутності належних і достатніх підстав) втручанням у процес оперативного управління майном, яке перебуває на балансі ДКВС та є власністю держави.

Мотивація цих злочинів – корислива. Рішення про їх вчинення приймаються працівником ДКВС за зверненнями приватних осіб, зацікавлених у користуванні державним майном на неправомірних, але вигідних для себе умовах (за заниженою вартістю оренди і т. п.). Характерним для злочинців цієї категорії є їх детальне планування, забезпечення юридичного прикриття у вигляді укладення угод тощо.

Показовим у цьому аспекті є випадок зловживання впливом начальником Перевальської виправної колонії № 15 УДДУПВП України в Луганській області, що відбулося за таких обставин: 11.03.2011 до нього звернувся приватний підприємець із проханням надати йому в оренду автокран, який перебував на балансі державного підприємства «Перевальська виправна колонія (№ 15)». Начальник колонії дав згоду приватному підприємцю вплинути на директора цього підприємства, який був його підлеглим по службі та перебував на посаді заступника начальника колонії, на умовах отримання щомісячної готівкової оплати особисто йому в розмірі 2000 грн. Для доведення свого умислу до кінця начальник колонії дав вказівку директору вказаного підприємства отримати в обласному Управлінні держгірпромнагляду дозвіл на початок експлуатації устаткування підвищеної небезпеки та укласти з приватним підприємцем відповідний договір про надання послуг автокраном. При отриманні грошової винагороди від підприємця начальник виправної колонії був затриманий [4].

Таким чином, стадія реалізації прийнятого рішення про зловживання впливом характеризується: по-перше, безпосереднім контактом працівника ДКВС зі своїм підлеглим по службі, висуненням йому відповідних вимог, постановкою завдань; по-друге, контактом з особою, на користь якої має діяти його підлеглий. Такий контакт відбувається, як правило, у службовому приміщенні установи виконання покарань та передбачає отримання неправомірної винагороди за своєрідне посередництво.

Здійснений аналіз особливостей механізму корисливих ненасильницьких злочинів, передбачених ст. 364, 365, 369-2 КК України, вчинюваних працівниками ДКВС, дає можливість дійти певних **висновків**.

По-перше, переважна більшість випадків зловживання владою або службовим становищем працівниками ДКВС є ситуативними злочинами, що пов'язані з незаконним придбанням, зберіганням, перенесенням ними наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів з метою збуту засудженим (або утримуваним під вартою). Рішення про вчинення злочину приймається як позитивна реакція на пропозицію вчинити неправомірні дії, що надходять до працівника ДКВС із боку засуджених чи інших осіб, які діють в інтересах засуджених (або утримуваних під вартою). Етап реалізації рішення про вчинення злочину ускладнений взаємодією з третіми особами – наркокур'єрами. Контакт з ними у 95 % випадків відбувається поза установами виконання покарань. Для перенесення наркотичного засобу, психотропної речовини, їх аналога чи прекурсору на охоронювану територію установи виконання покарань працівник ДКВС здійснює маскування вказаних засобів і речовин.

По-друге, в основі більшості випадків ненасильницького перевищення влади або службових повноважень (ч. 1, 3 ст. 365 КК України), вчинюваних працівниками ДКВС, лежить корисливий мотив. Прийняття рішення про вчинення злочину відбувається внаслідок пропозиції з боку засуджених чи інших осіб, які діють в їх інтересах. Предмет злочину та способи реалізації прийнятого рішення зумовлюються службовим становищем. Змістом безпосередніх дій щодо перевищення влади або службових повноважень працівниками ДКВС є: перенесення на охоронювану територію заборонених та/або всупереч установленому порядку предметів – мобільних телефонів, зарядних пристроїв, цигарок, грошей (87 %); самовільне, всупереч встановленому порядку надання дозволів засудженим на залишення встановленого місця перебування

(13 %). На підставі цього ненасильницьке перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронних органів, вчинене з корисливих мотивів, уважаємо за доцільне включити до переліку корупційних злочинів, у зв'язку з чим – доповнити примітку до ст. 45 КК України відповідним змістом.

По-третє, зловживання впливом з боку працівників ДКВС у більшості своїй пов'язане з неправомірним втручанням у процес оперативного управління майном, яке перебуває на балансі ДКВС та є власністю держави. Мотивація цих злочинів – корислива. Рішення про їх вчинення приймаються працівником ДКВС за зверненнями приватних осіб, зацікавлених у користуванні державним майном на неправо-

мірних умовах. Характерним є детальне планування злочину, забезпечення юридичного прикриття у вигляді укладення угод тощо. Етап реалізації прийнятого рішення про зловживання впливом характеризується: безпосереднім контактом працівника ДКВС зі своїм підлеглим по службі, висуненням йому відповідних вимог, постановкою завдань; контактом з особою, на користь якої має діяти його підлеглий.

Перспективи подальших досліджень за заданим напрямом вбачаються у виявленні, деталізованому описі, поясненні факторів зовнішнього середовища, в тому числі й типових криміногенних ситуацій, що сприяють прийняттю рішення про вчинення злочинів досліджуваної категорії та його безпосередній реалізації.

Список бібліографічних посилань

1. Ліховицький Я. О. Особливості механізму корупційної злочинної поведінки працівників Державної кримінально-виконавчої служби України. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2016. № 2 (13). С. 119–130.
2. Вирок Керченського міського суду Автономної Республіки Крим, спр. № 108/5271/ // Єдиний державний реєстр судових рішень: сайт. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/24577590> (дата звернення: 05.12.2016).
3. Вирок Радомишльського районного суду Житомирської області, спр. № 1-кп/289/121/13 // Єдиний державний реєстр судових рішень: сайт. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/37407373> (дата звернення: 07.12.2016).
4. Вирок Перевацького районного суду Луганської області, спр. № 1-113/12 // Єдиний державний реєстр судових рішень: сайт. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/24172539> (дата звернення: 07.12.2016).

Надійшла до редколегії 19.01.2017

ЛИХОВИЦКИЙ Я. А. ОСОБЕННОСТИ МЕХАНИЗМА НЕНАСИЛЬСТВЕННЫХ КОРЫСТНЫХ ПРЕСТУПЛЕНИЙ, ПРЕДУСМОТРЕННЫХ СТАТЬЯМИ 364, 365 И 369-2 УК УКРАИНЫ, СОВЕРШАЕМЫХ РАБОТНИКАМИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНОЙ СЛУЖБЫ УКРАИНЫ.

Установлены, описаны и объяснены особенности мотивации, а также этапов принятия решения о совершении преступления, его реализации, присущих злоупотреблению властью или служебным положением, ненасильственным их превышением, а также злоупотреблению влиянием со стороны работников Государственной исполнительной службы Украины. В основе этих преступлений находится преимущественно корыстная мотивация, объём и содержание служебных полномочий в сфере уголовно-исполнительных отношений, оперативного управления имуществом, а также фактические возможности, обусловленные этими полномочиями.

Ключевые слова: *работник Государственной уголовно-исполнительной службы, служебные полномочия, механизм, злоупотребление, превышение, преступление.*

LIKHOVYTSKYI Ya. O. FEATURES OF THE MECHANISM OF LUCRATIVE NON-VIOLENT CRIMES UNDER THE ARTICLES 364, 365 AND 369-2 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE COMMITTED BY THE EMPLOYEES OF THE STATE PENITENTIARY SERVICE OF UKRAINE

It has been found out that most cases of power abuse or official position by the employees of the State Penitentiary Service of Ukraine (hereinafter – SPSU), according to the results of the analysis of judicial practice, is mainly related to crimes in the sphere of trafficking in narcotics, psychotropic substances, their analogues and precursors. 78 % of all detected cases of the commission of power abuse or official position by the employees of the SPSU is executed in conjunction with the crime under the Art. 307 of the Criminal Code of Ukraine, 15 % – related to fraud, 7 % – to other crimes.

The decision to commit the power abuse or official position and related to it crime of the general orientation is usually a positive reaction to the proposition to commit misconduct received by the employee of the SPSU from the part of prisoners or other persons acting in the interests of prisoners. In most cases, illegal purchase of drugs is exercised by the employees of the SPSU not for their own consumption, but for further transfer (in order to sale) for the remuneration by prisoners or other persons acting in the interests of the latter. A characteristic feature is the participation of third parties; contact with them in 95 % of cases occurs out of penal institutions.

The content of the direct actions on non-violent power abuse or official position by the employees of the SPSU is: transfer (entry) on the protected area (zone) of prohibited items and/or against the established order like mobile phones, chargers, cigarettes, money (87 %); unauthorized, contrary to the established order permitting the convicted to leave the location in connection with performing certain works by other intended going beyond the limits of penal institutions (13 %).

Abuse of the influence by the employee of the SPSU in most cases is linked to illegal interference in the process of operative management of the property, which is on the balance of the SPSU and is the property of the state. The motivation of these crimes – is lucrative. The decision of their commission is made by the employee of the SPSU according to the appeals of individuals interested in the use of the state property within unlawful conditions. A characteristic feature is the detailed planning of the crime, provision of legal cover in the form of signing contracts, etc.

Keywords: *employee of the State Penitentiary Service, authorities, mechanism, misuse, abuse, crime.*

УДК 004.056

Ю. М. ОНИЩЕНКО,

*кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри кібербезпеки факультету № 4 (кіберполіції)
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-7755-3071>;*

К. Е. ПЕТРОВ,

*доктор технічних наук, професор,
професор кафедри штучного інтелекту
Харківського національного університету радіоелектроніки;*

І. В. КОБЗЕВ,

*кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри інформаційних технологій і систем управління
Харківського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-7182-5814>*

ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИНАМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ЗА ДОПОМОГОЮ МЕТОДІВ СОЦІАЛЬНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ В ІНТЕРНЕТІ

Досліджено найбільш поширені алгоритми злочинних дій у мережі Інтернет та визначено проблеми, що виникають під час профілактики та боротьби з кіберзлочинністю. Сформульовано пропозиції щодо протидії використанню різноманітних технік соціальної інженерії для здійснення шахрайських дій у мережі Інтернет.

Ключові слова: *кіберзлочинність, соціальна інженерія, хакери, інтернет-ресурс, фішинг, web-сайт.*

Onyshchenko, Yu.N., Petrov, K.E. and Kobzev, I.V. (2017), "Counteraction crimes committed by the methods of social engineering in the Internet" ["Protydiia zlochynam, shcho vchyniautsia za dopomohoju metodiv sotsialnoi inzhenerii v interneti"], *Pravo i Bezpeka*, No. 1, pp. 63–68.

Постановка проблеми. Сучасне інформаційне суспільство охоплює всі сфери життєдіяльності людини та держави. Однак людство, широко користуючись телекомунікаційними та глобальними комп'ютерними мережами, не змогло передбачити те, які можливості для зловживань створюють ці технології. Сьогодні жертвами злочинців, які орудують у віртуальному просторі, можуть стати не лише люди, й держави. При цьому безпека тисяч користувачів може залежати від дій декількох злочинців. За таких умов особливого значення набуває

пошук нових можливостей забезпечення безпеки у зв'язку з появою нової арени боротьби зі злочинністю – кіберпростору. Темпи зростання кількості злочинів, що здійснюються в цій сфері, збільшуються пропорційно кількості користувачів комп'ютерних мереж і, за оцінками Інтерполу, є найшвидшими на планеті [1, с. 1].

Соціальна інженерія – це метод керування діями індивіда без використання технічних засобів, що ґрунтується на використанні слабкостей людського фактора [2]. Найчастіше соціальну інженерію розглядають як незаконний